

Interview met Goos Cardol, lector Opvoeden in het publieke domein

‘Die voetbaltrainer geeft ook steun’

door
Mariëtte Hermans

Goos Cardol (1954) werkte als onderwijzer, in een kindertehuis en is, zoals hij zelf zegt, ‘in de jeugdzorg blijven hangen.’ Zijn nieuwsgierigheid naar de juridische kant van de jeugdbescherming leidde hem naar een studie Nederlands recht en een promotie op het recht op ontwikkeling van alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Hij is onderzoeker en programmaleider Jeugd bij het lectoraat Sociale Integratie aan de hogeschool Zuyd en werkt daarnaast zelfstandig als trainer en adviseur. Zijn specialisaties zijn jeugdbeschermingsrecht, jeugdstrafrecht, kinderrechten, internationale kinderbescherming en preventie huiselijk geweld.

>>

Hoe bevalt de combinatie van zorg en recht?

‘Goed. Het is een prettige combinatie. Ik werkte destijds als hulpverlener bij een gezinsvoogdij-instelling en vond de juridische kant van de zaak vaak lastig om te begrijpen. Dus ik dacht, ik kan mijn werk veel beter doen, als ik een juridische opleiding zou hebben. Ik ben nu vooral jurist, maar ik heb nog steeds voordeel van mijn sociale opleiding. Het werkveld is natuurlijk wel veranderd, maar ik ken de principes van hulpverlening en dat helpt mij in de oplossing van juridische problemen. Het gaat bij opvoedingszaken nooit alleen over opvoeding, of alleen over recht. Als je strak de wet wilt volgen, kom je niet ver, want dan mis je de menselijke kant van een zaak. En er zit vaak meer ruimte dan de wet letterlijk voorschrijft. Dat spel vind ik leuk: ruimte zoeken, aansluiten bij wat ouders willen.’

Wat is er dan veranderd in het werkveld?

‘Toen ik begon, bepaalde de hulpverlener of de organisatie wat er met kinderen en ouders gebeurde. Nu, met de transformatie, ligt er meer nadruk op waar ouders zelf zijn. De hulpverlening start daar, in plaats van met het opleggen van regelingen en afspraken, die ouders in de praktijk niet kunnen waarmaken. Nu denk ik: hoe hebben we dat ooit zo kunnen doen, zo over de ouder heen? Nu werken we meer met ouders samen, en geven we ouders liefst zelf de regie. Dat is geen makkelijke opgave. Van hulpverleners die jaren van bovenaf hebben gewerkt, verwachten we nu iets anders, iets dat te maken heeft met hun houding, hun overtuiging. Maar er zijn natuurlijk ook werkers die al lang zo werken. Wetgeving is vaak een vastlegging van wat we al doen. Voor hen is het niet zo nieuw, maar het wordt wel nadrukkelijker benoemd en je wordt er meer op afgerekend.’

Je hebt nu samen met Lennie Haarsma een boek samengesteld. Waar gaat dat over?

‘Het is geschreven vanuit het perspectief van de hulpverlener: wat heeft hij of zij nodig in de praktijk? Er is veel geschreven over het stelsel, over de rollen en taken van gemeenten, maar te weinig over de werker vanuit het perspectief van de werker. Ja, misschien dat-ie autonoom moet zijn en de ruimte nemen, maar hoe doe je dat? Dit boek is dus praktisch met veel voorbeelden en tips. Zo staat er bijvoorbeeld een hoofdstuk in over hoe je met ouders praat, welke taal je daarvoor gebruikt. ‘Daarnaast verbinden we het recht en de sociale wetenschappen met elkaar: ook dat zie je niet vaak. We schrijven laagdrempelig over het recht en benoemen van allerlei wetten en verdragen alleen die stukken die relevant zijn in de praktijk. Zo wordt het recht geen ver-van-je-bedshow. Het staat bijvoorbeeld stil bij de vraag hoe het Kinderrechtenverdrag kan helpen in het dagelijks werk. Wat heb je eraan in de transformatie?’

‘Tegelijkertijd kost het tijd om een nieuwe manier van werken aan te leren. Als je een wet invoert, dan is de verandering nog niet gerealiseerd. De transformatie heeft dan ook meerdere lagen: behalve wetten en regels, gaat het dus om de professionals, maar ook om organisaties en de samenleving als geheel. Die vier lagen vormen ook de opbouw van ons boek. Op grond van die opbouw hebben we een kader gemaakt voor alle auteurs en een auteursbijeenkomst georganiseerd.’

Immiddels zijn de hoofdstukken bijna klaar. Is het goed geworden?

‘Het moest een praktisch boek worden voor werkers in de praktijk en studenten, maar je moet kiezen. Je kunt het niet te dik en niet te duur maken. Uiteindelijk noemen Lennie en ik het een rijk boek, omdat er veel dingen in staan die uitnodigen tot verder lezen, discussiëren en uitzoeken in de praktijk. Ik was er in eerste instantie alleen aan begonnen, maar ik heb Lennie erbij gevraagd, omdat we vaker goed samen werken, en met twee zie je meer dan alleen. We hebben allebei eigen kennis en eigen netwerken, brengen andere auteurs aan, zodat er een meer gevarieerd boek kan ontstaan. We hebben eerder samengewerkt in trainingen bij de Raad voor de Kinderbescherming, maar dit hadden we nog niet eerder gedaan.’

Wie staan er onder meer in?

‘Timo Veldman, jurist bij Defense for Children International schrijft over het Kinderrechtenverdrag. En Mariëlle Potting, mijn collega bij het lectoraat, schrijft bijvoorbeeld over sociale netwerken. Anja Pijls van de jeugdzorginstelling Xonar staat er in. Ook schrijven Marianne Berger en Karlijn Stals van het Nederlands Jeugdinstituut mee. En zo zijn er nog veel te noemen. Ze kennen elkaar niet, en daarom hebben we die auteursbijeenkomst georganiseerd. Toen ze allemaal een hoofdstukje in klad hadden, zijn we bij elkaar gekomen in Den Bosch en hebben we afgesteld wat we wilden met het boek, wat lezers eruit moeten halen. Dat zie je terug in de stukken.’

• Goos Cardol samen met Lennie Haarsma met wie hij de bundel samenstelde.

● Goos Cardol met zijn uitgever Casper Beekman van Coutinho.

En waar schrijven zij bijvoorbeeld over?

‘Er gaat heel veel goed in de jeugdhulp en jeugdbescherming; mensen doen van nature dingen prima. Er was ook geen sprake van een grote cesuur op 1 januari 2015 voor wat betreft de houding van werkers. De uitdaging is wel bijvoorbeeld, hoe je netwerken rond gezinnen betreft, en hoe je dan samenwerkt met tante Mien en oma. Zijn zij mede-hulpverleners of een soort vrijwilligers? Wat er goed gaat is dat hulpverleners veel meer kijken naar wat ouders zelf willen, maar dan is bijvoorbeeld de vraag welke taal je daarbij gebruikt. Vroeger kon je je eigen woorden gebruiken, en werd er minder getoetst of ouders het begrepen hadden. Nu hebben ouders een belangrijkere rol, dus de communicatie en de manier waarop je het hulpverlenersplan opstelt, zijn veel belangrijker. Dat moet eigen zijn voor ouders. En sommige ouders zeggen: ik heb geen sociaal netwerk. Nee, ze hebben misschien geen betrokken familie, of weinig vrienden, maar als je doorvraagt blijken er wel mensen in hun leven of dat van hun kinderen een rol te spelen; een voetbaltrainer, iemand van de carnavalsvereniging of de huisarts, bij wie ze hun hart luchten. Dat zijn misschien mensen die ze niet als netwerk beschouwen, maar het zijn wel mensen – uit het “publieke domein” zeggen wij dan – die zeker een ondersteunende rol hebben.

‘En Anja Pijls schrijft over de barrières in de samenwerking met andere organisaties, met de woningbouw of de sociale dienst bijvoorbeeld, als die niet meeveranderen. Wanneer jongeren uit een gesloten jeugdzorgorganisatie, terug in de samenleving komen, dan hebben ze een huis nodig. Maar ze staan nog maar kort ingeschreven als woningzoekenden dus ze kunnen alleen terecht in een zogenaamde slechte buurt. Dat is een risico voor deze jongeren om weer de fout in te gaan. Kunnen zij zich dus eerder aanmelden, ook als ze nog achter de dikke deur zitten?, zo vraagt Anja zich af.

‘Een ander interessant stuk gaat over samenwerken met ouders in het gedwongen kader, ouders met weerstand. Je moet eerst onderzoeken waar de weerstand vandaan komt, voordat je kunt samenwerken. Dat is voor hulpverleners in opleiding bijvoorbeeld interessant. En Karlijn Stals en Marianne Berger schrijven over professionele autonomie. In de jeugdwet staat dat wel, maar hoe doe je dat? Deze auteurs geven aan dat professionals alleen autonoom kunnen werken als ze de kaders die daaromheen gelden goed kennen. En ze hebben er ook andere partijen voor nodig, zoals de woningbouw. Ze benadrukken ook het belang van reflectie en intervisie, zodat je je eigen waarden en normen kunt objectiveren. Een mooi hoofdstuk, ook voor mensen in de praktijk.

‘Nog een voorbeeld: Stéphanie Kwakman, beleidsmedewerker bij Enver in Rotterdam, beschrijft hoe organisaties hulpverleners kunnen faciliteren om autonoom te werken. Haar stuk geeft een eerlijk beeld van de zoektocht langs rare vragen, ook over dingen die niet goed gaan. Daar kunnen andere organisaties hun voordeel mee doen, en zo kunnen werkers beter werken.’

Het klinkt interessant. Wanneer kunnen we het verwachten?

‘Het verschijnt in juni bij uitgeverij Coutinho. Er komt een site bij met opdrachten. De werktitel is ‘Verandering in verbinding, handvatten in de praktijk van de jeugdhulpverlening.’ Ik denk wel dat het geslaagd is, maar dat gaan we merken. Het was veel werk, met twaalf verschillende mensen een boek schrijven, overleggen met Lennie, van koers veranderen, zelf schrijven... Maar ik word er ook een leuker mens van. Dageelijks gebruik ik de inhoud al in mijn colleges en trainingen bijvoorbeeld. Een rijk boek.’ ●

Mariëtte Hermans is tekstschrijver en redacteur.